

Zaman Gazetesi

3 Ocak 2013

Herkül Millas

Yunanistan'ın Avrupa Birliği macerası öğreticidir; görmek isteyen komşunun yaşadıklarından önemli dersler çıkarabilir. AB ülkeyi çok değiştirmiştir, kimilerine göre çok olumlu, kimilerine göre çok olumsuz yönde. Bu yazıda iki şıktan birini seçip siyah veya beyaz bir sonuca varmamaya çalışacağım.

Ama önce bu “siyah/beyaz” yaklaşım konusuna değinmem gerek. İnsanların aldıkları kararlar “doğru/yanlış”, “evet/hayır”, yani “siyah/beyaz” temeli üzerinde oluşur. Örneğin, iş için başvuranı ya işe alırsınız ya da almazsınız, bir kişi ile ya evlenir veya evlenmezsiniz, bir daireyi satın alır veya almazsınız, bir kişiyi ya sever ve evinize davet eder veya sevmez ve etmezsiniz. Kararlar siyah/beyazdır; yani kararınız ya yüzde 100 evettir veya yüzde 100 hayırdır. Zaten başka seçeneğiniz de yoktur. Ama durumlar aslında hiç de öyle değillerdir: işe başvuran yüzde 70 oranında uygun olabilir, damat adayının pek çok meziyeti ama bir-iki kusuru da olabilir, daireyi satın almaz ve birini evinize davet etmezseniz ömür boyu pişmanlık duyar “doğru mu yaptım?” pişmanlığını yaşarsınız. Ama her gün aldığımız onlarca “karar” hep o “yüzde yüz” ilkesine göre olur. Sonunda farkında olmadan “siyah/beyaz” bir çevrede yaşamaya başlırsınız. Aradığımız cevaplar ve vardığımız sonuçlar “AB iyidir” veya “hayır kötüdür” şeklinde olur. Oysa yüzdelerle düşünmemiz gerekir; kararımız sonunda siyah/beyaz olacaksa da, düşünce ve tahlil biçimimiz öyle olmamalı. Siyah/beyaz yaklaşıma önyargılı düşünce de diyebiliriz.

AB'nin olumsuz etkilerinin başında ülkeyi büyük bir hızla değiştirmiş olması geliyor. Birden Yunanlılar kendilerini kolay kredi ve "ucuz para" bolluğu içinde buldu. Hayat standardı hızla yükseldi. Maaşlar ve emekli maaşları enflasyonun üstünde yükseldi. Yabancı işçiler o ana kadar Yunanlıların yaptığı bazı işleri yapmaya başladı. Bazı işler "yakışksız" sayılmaya başlandı. Daha iyi bir yaşam beklentisi, bunun daha az çaba ile sağlanabileceği beklentisi ile atbaşı gitti. İş alanında yeni dengeler hızlı değişime ayak uyduramadı. Hükümetler beklentileri karşılamak için aşırı borçlanmayı seçti. "Anibal Capua'da" atasözünü anımsatan bir durum doğmuş oldu: Anibal Roma ordularını hezimete uğratar ve M.Ö. 216 yılında kışı Güney İtalya'daki Capua kentinde, rahat bir biçimde geçirir. Ama ondan sonra ordusu artık eski başarıları gösteremez. "Rahatın" ordunun savaşma ruhunu bozduğu söylenegeler. Yunanistan krize girince toplum –yakın tarihinde zorluklara karşı dayanaklı olan toplum- gerekli adaptasyonu göstermekte zorlanmaktadır. Yani AB yanlış mesajlar vermiştir veya Yunanlılar "yanlış mesajları" duymakta bir yarar görmüşlerdir. Örneğin yatırım ve yapısal dönüşümler için ülkeye aktarılmış olan milyarlarca Euro tüketime kaydırılmıştır. Bu yanlış politika AB sorumluluğu mu, yoksa Yunanlı siyasilerin mi sorusu halen tartışılmaktadır.

Buna karşılık AB'nin büyük yararları da olmuştur. Siyaset açısından bakıldığında, son yüz yılda pek çok askerî darbe yaşamış olan ülkede bu devir tam olarak kapanmıştır. Hem yasalar artık bu alanda hiçbir fırsat sağlamamakta, ama daha önemlisi AB ailesi içinde böyle bir girişim kimsenin aklına bile gelmemektedir. Zaten Yunanistan'ın AB üyesi (o zaman Ortak Pazar üyesi) olması en başta, hem Avrupa hem Yunanistan açısından, siyasî nedenlerle istenmişti: Komünist tehlikesine karşı ülkenin "Batı'ya" yakın olması gerekiyordu.

Ülke artık "demokratiktir". Ancak demokrasi hâlâ sorunludur ve eksiktir. Bu alandaki sıkıntılar da yukarıda sözünü ettiğim hızlı değişime ayak uyduramayan toplumla ilgilidir. (Toplum içinde sık yaşanan şiddet olayları ve ırkçı çıkışlar bu sorunlara örnektir.) Ama her şeye rağmen gidilecek yolun yönü bellidir. Yunan toplumu Batı'ya bakmaktadır ve Batı'nın olumlu yanlarına kavuşmak istemektedir. Başka bir alternatif gündemde değildir. Farklı bir vizyonu olanlar marjinal küçük kesimlerdir. AB politikalarına karşı çıkanlar bile AB dışında başka bir yol önermekten kaçınıyorlar.

AB'nin sağladığı olumlu gelişmeler ise hemen göze batmayan ama yaşamı bütünüyle değiştiren sonsuz "küçük" alanlardadır. Yunanistan'ın kendi başına kuramayacağı ve bütün devlet kurumlarını işlevli kılan değişiklikler AB standartları sayesinde sağlanmaktadır. Devlet/yurttaş ilişkileri çok olumlu yönde değişmiştir. Televizyondan ihalelere, bankacılıktan belediyeciliğe, her türlü ekonomik faaliyet şeffaflık kazanmaktadır. AB içinde serbest dolaşım Yunan yurttaşını daha "Avrupalı" yapmaktadır: yani kapalı bir toplum üyesinden ufku daha açık bir kişiye, çevresiyle daha yakın ilişkiler kurabilen yurttaşlara dönüştürmektedir. Belki en önemlisi, ülke izleyeceği bir örneğe sahip olmuştur. Yani Yunan toplumunun sonunda AB'ye "evet" dediği görülmektedir, ancak bu "evet" AB yüzde 100 olumlu sonuçlar sağladığı için sağlanmamaktadır.

Farklı alanlarda AB yararlı veya zararlı olmuştur. AB tartışmasını “siyah/beyaz”, ya lehte veya aleyhte biçiminde yapmanın pek anlamlı olmayacağını anlatmaya çalıştım. Bu biçimde bir evet/hayır tartışması demagojiye de açıktır. İsteyenin tezine uygun örnekleri seçmesi çok kolaydır. Hem tablonun bütününü görmek, hem olumlu veya olumsuz yanın “yüzdesine” bakmak gerekmektedir.

Yunanistan krizden çıkacaksa ancak AB yardımıyla çıkacaktır. AB dışında bir gelecek pek çok belirsizlik ve risk içermektedir. Türkiye örneği için de benzer şeyler söylenebilir. AB kendi başına ne iyi ne de kötüdür: bu fırsatın nasıl kullanılacağına bağlıdır. Olanakların görece iyi kullanılması şartıyla AB'ye evet denebilir. Bu evet, yararlar yüzde 100 olumlu olmasa da yüzde 100 evet olmalı. AB analizi yüzdeler üzerinden ve ayrıntılara girerek yapılabilir ama son karar “evet” veya “hayır”ın dışında olamaz. Evlenme memurunun karşısında evet veya hayır dışında başka cevabın anlamlı olmadığı gibi.

*